

Gospá Fabkovička želi, da se v 5. točki beseda „vljuden“ izpusti, ker se že samo po sebi razumeva, da ima učitelj kakor vsak drugi človek biti priljuden.

Kobali se nad 5. točko hudi jezi in predlaga, da se koj cela izbriše. Čemu da ravno učitelj sam sebi postavlja postavo o priljudnosti proti drugim ljudem? Kteri stan na svetu ima kaj enacega? Kaj smo morebiti tako neotesani, da sami sebe krotiti moramo. Potem ni nikakoršno čudo, ako naši šolski vodje, inšpektorji in Bog si ga vedi, kdo še ne, pazijo, koliko cigar na dan pokadimo, kaj kuhamo in koliko pijemo . . . (Od vseh strani glasni „živio- in dobroklici“.)

Vladini komisar g. Jusković pravi, da govornik ni pri reči, ter mu prepove dalje govoriti.

Filipović, predsednik (proti vladinemu komisarju): Jaz protestiram proti temu. Svoboda govora naj se nikomur ne krati! (Živio.)

Vladini komisar (proti predsedniku): Ker vi ne znate svojih dolžnosti, vas moram jaz suplirati.

Filipović: Prosim, da prestopimo na dnevni red.

5. točka popravljena in sprejeta se tako glasi: „Obnašanje učiteljevo proti mestnim starešinam naj bo dostojno njegove časti, ali odkritosrčno brez prilizovanja in poniževanja.

Poročevalec bere potem resolucije o pravici učiteljev.

Tomić J. pravi, da bi se učitelju tudi brezplačilno stanovanje dalo.

Gospá Fabkovička govori v tem obziru tudi za učiteljke, da bi namreč z učitelji enake pravice uživale.

Resolucija 1. tedaj glasi: Učitelju in učiteljki naj se tako plačilo odloči, da more brez skerbí in brez drugega opravila v mestu in v vasi primerno svojej službi s svojo družino živeti. Plačila 600, 700 in 800 gld. s stanovanjem ali odškodovanjem so neobhodno potrebna. Delj časa služočim učiteljem naj se še odloči vsacih pet let 10% priklade.

(Konec sledí.)

Še enkrat: „Nove šolske postavbe in potrebe kmečkega ljudstva“.

Veselilo me je sicer, da je g. Kovšca v poslednjem „Tov.“ pretresal moj spis pod zgor omenjenim naslovom, ker se na ta način um bistri; ter vzbuja duševno delovanje; z druge strani pa to obžalujem, ker iz tega pretresovanja spoznam, da g. K. ni razumel mojih misli in da tudi ne razume novih šolskih postav, in da mi očita nevednost o potrebah kmečkega ljudstva.

G. K. ni posnel glavne misli iz spisa, ki je povdarjal veliko važnost nauka o kmetijstvu v „kmečkih“ (ne v mestnih) ljudskih šolah nasproti novim šolskim postavam, ktere poslednje o tej zadevi nič odločnega in morda veljavnega ne izrekujejo. Ker morda g. K. tej resnici ni mogel ugovarjati, izvolil si je pobijati drugo mnenje, ki je v onem spisu izgovorjeno, namreč to: Da je za kmečko šolsko mladino koristnejši in potrebnejši nauk v gospodarstvu in kmetijstvu, kakor pa nauk v pisanji in čitanji. Da je oboje dobro, koristno in tudi potrebno, to je se vé da lahko razumeti. Ktero pa zasluži prednost in večjo pazljivost, to vprašanje bode težko rešiti. Poglejmo, kaj je namen ljudskih šol na kmetih. Sploh se pripoznava, da njih naloga je: kmečko mladino vzrejati in podučevati tako, da si bode pridobila za praktično življenje tistih nauk, katerih bode najbolj potrebovala. Iz kmečke šolske mladine pa postane naj več zopet kmečko ljudstvo, to je večji ali manjši kmetijski posestniki, kmečki gostači, kmečki hlapci, dekle, dninarji itd. Tem vsem pa vednosti o kmetijstvu bolj koristijo, kakor druge znanosti. Da bode mo še bolj sprevideli, kateremu nauku gre prednost, ali kmetijskemu ali onemu o pisanji in čitanji, mislimo si dve idealni kmečki šoli: v eni se podučuje samo kmetijstvo in gospodarstvo, toda izverstno (pisati in čitati otroci ne znajo in se tudi ne učijo), v drugi se podučuje v samem branji in pisanji tako, kakor se to izveršuje v sedanjih šolah. Iz obeh šol došla bode se vé da enostransko izobražena mladina. Prašam pa: Ktera mladina bode bolj porabljiva za kmečki stan? ktere znanosti so za kmeta večje veljave? ktere mu bodo pri gospodarstvu, pri poljedelstvu, živinoreji, sadjereji, vinoreji itd. bolj hasnile?

Moje mnenje je, da kmetijske znanosti mu morejo naj bolje tekniiti. V kmečki ljudski šoli bi se tedaj moralo bolj ozirati na te nauke, kakor na pisanje in čitanje. S tem pa nisem terdil, da branje in pisanje ne koristi; tudi nisem rekel, da naj se že sedaj, po teh okoliščinah, ali na vseh šolah tako ravna, kakor je razumel g. K., ki napačno meni, da šolski nauk v kmetijstvu malo hasne, da učenci to zabijo.

Ker je g. K. meni nevednost o kmečkih potrebah in razmerah zavoljo tega javno očital, ker sem z vprašanjem: „Kolikokrat na teden, mesec, na leto treba je kmetu čitati, pisati?“ dokazaval, da se kmet s tem manj pečá, kakor z obdelovanjem polja, njive, gozda, z rejo živine, sadja, vina, čbel itd.; naj pa tù jaz pokažem, da je pa g. K. večji tujec med §§. šolskih postav, kot pisatelj članka o potrebah kmečkega ljudstva, iz katerega je izrastel, in s katerim tudi vedno rad in večkrat občuje.

G. K. meni, da §. 13. šolske postave od 20. avg. l. 1870 govori, koliko naj se mladina uči o kmetijstvu, branji, čitanje itd. To je zmota. G. K. berite, in videli bote, da oni §. govori o dolžnostih v šolo hoditi, ne pa o učnih smotrih, kakor je g. K. v svojem smislu §. 13. razlagal.

V smislu §. 13. sem jaz nasvetoval, da naj se v nedeljskih in večernih šolah 12 — 14 let stara kmečka mladina podučuje v gospodarstvu, kmetijstvu in obertnijstvu. To pa je g. K. popolnoma prezerl.

Treba je tedaj dobro premisliti, predno se hoče komu kaj očitati.
L.

Metelko

v

slovenskem slovstvu.

26. Marljivo je Metelko prebiral „Novice“, ktere so se tudi po njegovih učencih od leta do leta vidoma doverševale v dobri pisavi in pravih vnanjih oblikah. To pa mu ni bilo po gódu, da so se poprijele bile Gajice. Slovenščino je razlagal sam v Metelčici, sicer po šolah je vladala Bohoričica, in učenci so mu spisovali svoje naloge nekaj v tem, največ pa v njegovem čerkopisji. Javno je rabil tedaj sam le Bohoričico, in v njej je prišlo na svetlo v št. 20 omenjeno »Berilo za drugi klas malih šol na kmetih« l. 1846 v Terstu; v njej je od l. 1819 do 1847 spisoval:

g) Oznanila c. k. Ilirskiga poglavarstva v Ljubljani z mnogotérimi podučenji in c. k. razpisi.

Za Vodnikom je bil namreč Metelko kranjski tolmač (cf. IX. 3. str. 6); za njim pa je to opravilo dobil in menda do smerti svoje izverševal Fr. Malavašič. — V Bohoričici je to leto dal na svetlobo pobožno knjižico, kateri je naslov:

b) Serce ali spoznanje in zboljšanje človeškiga serca, ktero je ali božji tempelj ali pa hudičev berlog. Za obuditev in vterditev keršanskiga duha. V Ljubljani 1847. 8t. 312 str. Predgovor IX. Z 10 lesoreznimi podobami. Iz nemškiga prestavljeno in z mnogoterimi pristavki pomnoženo. Druziga natisa 1848. Tretjiga 1851.

„Te bukvice, pravi v predgovoru, so bile iz Francoskiga na Nemško prestavljene, in že v letu 1732 pod naslovom ali imenilam: Duhovno zerkalo zaderžanja, iz kteriga vsak za večno zveličanje skerbni kristjan stan svoje duše spoznati, in svoje življenje prav vravnati zamore, po gorečih željah pobožnih duš na dan dane.

Od leta 1732 se je na svetu veliko spremenilo, — resnica pa je zmirej tista večno nespremenljiva — in lahko je vedeti, de te resnice so sedanjemu svetu zló neperjetne . . . Kakor ima Bog svoje kraljestvo v vernih in pobožnih; tako ima tudi satan svoje kraljestvo v hudobnih, nevernih in spačenih . . . Tako so Kristus in njegovi apostelnji razločno učili . . . Kdor tedaj veruje v té njih nauke, mora tudi verjeti, de je človeško serce ali božji tempelj ali pa hudičev berlog.